

מקור כוחו של רבי חנינא בן דוסא

שמעתי אומרים שבכ"ו באייר יום הזכרון לרבי חנינא בן דוסא.

איני יודע מה המקור לכך שזה התאריך אך איך שלא יהיה, כדאי הוא רבי חנינא בן דוסא שנלמד נקודה ממשנתו.

אחד הלימודים שמלמדים אותנו חז"ל אודות רבי חנינא ב"ד הוא המעשה שהיה בערב שבת שאשתו מיהרה אליו בבהלה ואמרה שבקשה מהשכנה שמן להדלקת נרות ובמקום שמן נתנה לה השכנה בטעות חומץ ואת החומץ יצקה לנרות... נענה רבי חנינא ואמר: "מי שאמר לשמן שידלק יאמר לחומץ שידלק".

שאלה: מתי הבחינה האשה בטעות ומיהרה לזעוק, ההיה זה טרם שהדליקה את הנרות או אחרי הדלקת נרות?

אין להניח שלא הדליקה עדיין את הנרות. כי אם כן, מדוע באה לזעוק, היה עליה ללכת לשכנה ולהחליף את החומץ בשמן. לכן יש לומר שכבר הדליקה את הנרות וקבלה שבת. אם כך מה הזעקה הרי כבר ראתה שהחומץ שינה טעמו והוא דולק?

הגמרא מספרת על רבי יוסי דמן יוקרת ששלח עם בנו פועלים למטע לעבדו, ונזכר ששכח לקבוע אתם מה תהיה ארוחתם. רץ למטע וראה אותם אוכלים תאנים ולא היה זה זמן חניטת התאנים. שאל אותם מנין לכם תאנים? אמרו לו "בנך האכילנו תאנים" שאל את בנו ומנין לך התאנים? ענה לו הבן, ראיתי שהאוכל לא מגיע אמרתי לתאנה "תאנה תאנה הוציאי פרותיך ויאכלו פועלי אבא" וכך היה. אמר לו רבי יוסי: הטרחת קונך לשנות סדרי בראשית! נתן בו את עיניו ומת...

והשאלה עולה מאליה: מה רע במה שעשה בנו של רבי יוסי? ומה טרחא היא לבורא לשנות סדרי בראשית?

אדם המתגרה בטבע וסומך על הנס נראה כבעל בטחון גדול וכצדיק יסוד עולם, אך הדבר אינו פשוט כלל שהרי את הטבע ברא הקב"ה והוא בראו כדי שחוקיו יפעלו בעולם, אדם המתעלם מחוקי הטבע שלא לדבר על זה שבזו להם, מזלזל במעשי ה' שהרי הקב"ה הוא שברא את הטבע וחוקיו.

הקב"ה רוצה להסתתר, ככתוב "הן אתה א-ל מסתתר", ומעונין שנחפש אותו. כמתואר בשיר השירים כיצד הרעיה מחפשת את דודה במשעולי הכרמים. אחד ממקומות המסתור בו מסתתר הבורא הוא מנגנון חוקי הטבע. והנה בא בנו של רבי יוסי דמן יוקרת ובמחי יד מפרק את המנגנון וחושף את ההשגחה המסתתרת, ובכך "מקלקל" לקב"ה את המסתור שיצר.

זה היה החשש הגדול של אשת רבי חנינא, חששה היא שיקרה לה מה שקרה לבנו של רבי יוסי דמן יוקרת. שהנה גם היא "הטריחה" את הבורא לצאת מהמסתור ולהיחשף...

ענה לה רבי חנינא ואמר: אל דאגה, לנו לא יקרה כלום. אצלינו הקב"ה כבר לא מסתתר, ולמסתור של חוקי הטבע אין משמעות עבורנו כי אנחנו גילינו אותו בתוך הטבע, עבורנו הטבע והנס הם אותו

הדבר, אנשים כאלה אינם רואים את ההשגחה האלוקית כשהיא מציצה מן החרקים ומתגלית בצורת נס יותר ממה שהם רואים אותה בתוך הטבע. אין הקב"ה מסתתר במסתור שכבר התגלה. כלפי מי שהגיע לדרגה זו הקב"ה והשגחתו גלויים וידועים.

רבי חנינא בן דוסא היה האדם העשיר בתבל כמו שאומרת הגמרא שאמר הקב"ה "כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני" רבי חנינא היה צנור השפע דרכו עבר השפע לכל העולם ואילו הוא, ממשיך הקב"ה ואומר "וחנינא בני די לו בקב חרובים מערב שבת לערב שבת..."
החרוב מופיע בכמה מקומות נוספים.

רבי שמעון בר יוחאי בהיותו במערה צמח לו עץ חרובים...

רבי אליעזר בן הורקנוס בוויכוח הגדול בסוגית תנורו של עכנאי (ב"מ נ"ט) אמר "אם הלכה כמותי עץ החרוב יוכיח".

כל מקום בו מופיע החרוב מופיע הוא במשמעות של חרבן החומר לשם בנין הרוח. רבי חנינא החריב את חומרו, ואף שכל העולם כולו ניזון דרכו לא התעניין בדבר כלל וחי בעוני גדול. וזאת כדי לבנות את רוחו ונשמתו. וכך רבי שמעון בר יוחאי במערה החריב את חומרו ובנה את רוחו ונשמתו.

וזה שאמר רבי אליעזר לחכמים בסוגית תנורו של עכנאי. על תנורו של עכנאי אומר המלבי"ם כי היה זה משל לאדם אחרי החטא שהוא בבחינת "תנור" (- מנוע בערה פנימית) ואחרי החטא שייך הוא לעכנאי - לנחש, שכן הנחש הטיל בה, בחוה, זוהמה. ורבי אליעזר טען שגם אחרי החטא יכול האדם לטהר עצמו לגמרי. ורצה להוכיח על ידי עקירת עץ החרוב לאמור: הנה אני החרבתי את החומר שלי כדי לבנות את הרוח. והחרוב עף ארבע מאות אמה וכמו שלמדנו בבית מדרשו של מהר"ל שארבע מאות הוא מספר שמבטא נצח. ולכן קנה אברהם אבינו את מערת המכפלה הלוא היא מקום החבור בין העולמות, בארבע מאות שקל כסף. ועשיו בא לקח את ארץ ישראל מידי של יעקב וארבע מאות איש עמו. וארבע מאות שנה חלפו מהולדת יצחק ועד יציאת מצרים וארבע מאות ועשר שנים עמד בית ראשון וארבע מאות ועשרים - בית שני. מתואר בפתיחת פרקי דרבי אליעזר כיצד רבי אליעזר התנתק מכל עושר בית אביו והגיע לבית מדרשו של רבי יוחנן בן זכרי וישב שם ולמד ולא אכל ולא שתה.

מי שמחריב את חומרו על מנת לבנות את רוחו ודאי שבשבילו אין עולם החומר מהווה עוד כסוי נאות להשגחה האלוקים, והיא מבצבצת ויוצאת לעיניו מכל פינה. וזהו שאמר רבי חנינא בן דוסא "מי שאמר לשמן שידלק יאמר לחומץ שידלק"

מעתה מובן מה שנאמר "מעשה ברבי חנינא בן דוסא שהלך ללמוד תורה אצל רבי יוחנן בן זכאי וחלה בנו של רבי יוחנן בן זכאי. אמר לו, חנינא בני בקש עליו רחמים ויחיה. הניח ראשו בין ברכיו ובקש עליו רחמים ויחיה אמר רבי יוחנן בן זכאי אלמלי הטיח בן זכאי את ראשו בין ברכיו כל היום כולו לא היו משגיחים עליו אמרה לו אשתו וכי חנינא גדול ממך? אמר לה לאו, אלא הוא דומה כעבד לפני המלך ואני דומה כשר לפני המלך" (ברכות ל"ד ע"ב) שרו של מלך אינו משוטט בכל מצפוניו, ובכל מקומות המסתור שלו. לעומת העבד שאין דבר נסתר לפניו וזה היה רבי חנינא בן דוסא שכבר גילה את מקום צפונותיו של הקב"ה ואין הטבע מסתיר עוד את ההשגחה מפניו. ולכן תפילתו מועילה לסייע לרפא חולים כעבד לפני מלך.